

SLOVENSKI GOSPODAR.

List ljudstvu v pouk in zabavo.

Izhaja vsak četrtek in velja s poštnino vred in v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 4 K, za pol leta 2 K in za četrt leta 1 K. Naročnina za Nemčijo 5 K, za druge izvenavstrijske dežele 6 K. Kdor hodi sam ponj, plača na leto samo 3 K. Naročnina se pošilja na: Upravništvo „Slovenskega Gospodarja“ v Mariboru. — List se pošilja do odpovedi. — Deležniki „Katoliškega tiskovnega društva“ dobivajo list brez posebne naročnine. — Posamezni listi stanejo 10 v. — Uredništvo: Koroška cesta št. 5. — Rokopisi se ne vračajo. — Upravništvo: Koroška cesta št. 5, vsprejema naročnino, inserate in reklamacije. — Za inserate se plačuje od enostopne petivrstne za enkrat 15 v, za dvakrat 25 v, za trikrat 35 v. Za večkratne oglase primeren popust. Inserati se sprejemajo do srede popoldne. — Nezaprte reklamacije so poštne proste.

Kmetske skrbi.

I.

Za spodnještajerske vinogradnike se je določilo letos 400.000 kron brezobrestnega posojila. Navadno se je dosedaj zgodilo, da so večino brezobrestnega posojila dobili bogati meščani in tržani, kmetje pa so rajši hodili v posojilnice ter tamkaj plačevali pisarniške stroške in obresti. Tako se nadalje ne sme goditi, kajti to bi bil gospodarski samomor! Kdor hoče prenoviti vinograd in nima denarja, naj prosí za brezobrestno posojilo. Naslov se naredi: Visoki deželni odbor, Gradec. V prošnji se naj omeni svota, katero hoče imeti prosilec, potem pa se mora tudi dostaviti, da je prosilec že začel prenavljati vinograd. Zadnje je pogoj, brez katerega ne dobi posojila! Prošnja se piše slovenski in jo lahko vsak prosilec sam napiše, ne da bi hodil v kako pisarno ali pa celo k zakotnim advokatom. Kdor hoče bolj sigurno iti, naj poroča tudi deželnemu odborniku Robiču ter ga opozori na svojo prošnjo. Njegov naslov je: Fr. Robič, državni in deželni poslanec, Gradec, deželni odbor! Slovenski kmetje, če ste v zadregi, poslužujte se pomoči, ki se vam ponuja. Vaši poslanci se morajo mnogo truditi, da izposlušajo take podpore, za to se tudi vinogradniki potrudite, da jih vi dobite in ne vaši kmetski in narodni nasprotniki!

II.

Zadnji čas se skoro vsak dan lahko čita, da je bila tukaj in tukaj občinska volitev razveljavljena. Posebno vlada rada razveljavi volitve v onih občinah, kjer so zmagali Slovenci, a vlada še upa, da pri zopetnih volitvah vendar pridejo nemškutarski nazadnjaki na krmilo. V

vsakem slučaju pa mora kmetsko ljudstvo opozoriti vladne činitelje na to, da tukaj naredi red. Z večkratnimi volitvami izgublja kmetsko ljudstvo zlati dragi čas in občini naraščajo novi izdatki. Vladni činitelji niso samo zaradi tega tukaj, da bi razveljavljali občinske volitve, kadar je treba ali ni treba, ampak njihova dolžnost bi bila, da že pred volitvami pazijo in opozarjajo občinske zastope, naj se vrši vse v redu. Kmetsko ljudstvo nadlegovati, to ni težko in to zadene kmalu marsikdo v uradih, ali dolžnost uradnikov je, da tudi poučijo ljudstvo, kjer je treba.

III.

Neurejene politične razmere na Ogrskem pretijo tudi našemu kmetu s pogubo. Seveda je temu avstrijska vlada sama kriva. Ogričeje nič vedeti o gospodarski skupnosti z Avstrijo, naša vlada pa nič o ločitvi in še vedno čaka, da bodo tudi Ogriči odobrili trgovinsko pogodbo z Nemčijo. Toda gotovo vendar ni, da se Ogriči udajo in zato bi bilo najboljšo, da se Avstrija sama zase uredi. S prvim marejcem prihodnjega leta mora biti trgovinska pogodba z Nemčijo odobrena, ali že v tej ali oni obliki, če ne, ne bomo smeli ničesar izvažati več v Nemčijo in cene kmetiskim pridelkom bodo padle kmalu občutljivo. Če se Ogrska kuja, Avstrija pa ne postavi na svoje noge, se tudi pogodbe z drugimi državami, in ne samo z Nemčijo, ne bodo mogle izvršiti, kar bi bilo za naše kmetijstvo hud udarec.

IV.

Večina naših kmetov ima srčno željo, svoje sinove „kam dati, da se nekaj naučijo“. Zopet in zopet opozarjamo naše kmetovalce, naj jih dajo v kmetijske šole ali jih spravijo

svoječasno v kmetijske tečaje. Mi bomo v jedni prihodnjih številkih imenovali več kmetijskih šol, tudi hrvaške in češke, ter tudi imenovali kmetom našim vire, kjer bi se znale dobiti podpore. Kdor hoče svoje sinove v jesen spraviti v kako šolo, naj že sedaj misli na to! Marsikateri slovenski kmetje, zavedni možje, hočejo dati svoje fante naučiti nemščino. Gotovo sinovom to ne bo škodilo, toda prvo in zares potrebno je vendar pouk v kaki kmetijski šoli! Če pa že hočejo naši ljudje svoje sinove na vsak način samo nemščino naučiti, naj jih pošljejo v take šole, kjer se bodo res nemški naučili in se zraven ne bodo spridili. Ne dajajte torej svojih sinov med ničvredno deco in na slabe nemške šole, kjer se nič, tudi nemški ne naučijo. Nemški se bodo kmečki fantje dobro naučili na vadnici c. kr. učiteljskega v Mariboru, na paralelkah v Mariboru, na realnem razredu v Ljutomeru in na samostalni spodnji gimnaziji v Celju. Na teh šolah se najlažje in najlepše naučijo slovenski otroci nemški, ker se poučuje na pravi podlagi. Stane pa v mestu stanovanje in hrana vseeno, ali pošiljate fanta v to ali ono šolo!

Rusko-japonska vojska.

Zakaj je bil poražen Roždestvenskij?

Ruski vojni dopisnik Olginskij poroča iz Harbina, da pripisujejo ruski vojni strokovnjaki poraz Roždestvenskega sledečim vzrokom:

1. Od 25. maja dalje so Japonci po brezzičnem brzojavu bili neprenehoma poučeni o vsem kretanju Rusov, Rusi so pa pluli naprej kar na slepo.

2. Ves boj se je vršil med otokoma Iki in Čuzima na ozkem prostoru; japonsko bro-

LISTEK.

Izdajstvo.

Povest. Spisal J. V. Starogorski.

(Dalje.)

„Nikakor ne. Pridi!“

„Sel bi, pa si ne upam. Saj veš, da sem kakor tujec — seveda sem si kriv sam — ali rad bi bil drugačen.“

„Zakaj si ne upaš?“

„Ker bi mislili, da sem se prišel posmebovat. Nimam pa nikogar, da bi me zagovarjal.“

Deklica je nalahno zardela.

„Ivanka, če me boš zagovarjala, se takoj vpišem in pristopim,“ je rekel kakor v šali. Ali dekle je razločilo resnico.

Ona zagovarjati? Kri ji je plula k sren in zopet v lice. Kaj bi si mislili ljudje?

„Ali me boš?“

Kratek molk. Ivanka ga živahno pogleda in nato povese oči.

„Matej, vpiši se, jaz storim svojo.“

„Hvala“, je klical za njo.

V.

Napočil je dan volitve. Jutro je bilo oblačno, vendar so se jele razgrinjati megle in prikazalo se je solnce. Vzduh je bil miren in

nekaj skrivnostnega je ležalo v njem. Volilci so hiteli na volišče in tudi iz Podlesja se je odpravil župan z drugim volilcem, katerega so si izvolili, Ludvikom Logarjem.

Podlesje je bilo namreč voliko, ter je imelo pravico radi številnosti prebivalcev postaviti na volišče, razun župana, še enega volilca.

„Oče, da ste mi trdni in da mi ne volite nemškutarjev Izidorove bande. Če bi mi volili nemčurja, vas ne spoznam za očeta.“

„Dobro, Matej, dobro“, je privdarjal Logar in poskušal vino. „Dobra kapljica, dobre besede, Matej: Veseli me, da si postal drug človek... Dobra kapljica.“

„Izidora ne volim, sem že rekel in mirna država.“

„Dobro, dobro“, je kimal že vesel Ludvik Logar. „Ali treba odriniti, da ne zamudimo.“

„Sel bi z vami, ko bi smel.“

„Smeš že, ali kaj boš tam?“ reče oče.

„Le bodi doma.“

Na volišču so pa hiteli agitatorji sem in tja, prigovarjali volilcem, jim žugali itd.

Narodna stranka, ki je postavila svoje može, kateri bi imeli biti izvoljeni v odbor, si je bila svesta zmage. Najboljše poročstvo jim je bilo, da se je Matej Kalin poboljšal in da je bil ud bralnega društva na Podlesju. Tam so ga pa seveda lepo sprejeli in ni se imel pritoževati v ničem.

Ali tudi nemčurska stranka je bila trdna svoje zmage. Računali so na Kalina. Ta oseba je bila sedaj na obeh straneh bitje, ki je imelo odločiti usodo okraja. Ali ostane vse po starem v rokah nemčurjev, ali vstane teptano ljudstvo... Ako so Kalina dobili prej nemčurji — velikokrat ga niso mogli, ker se je skrival — so mu dajali piti in ga slavili. On je pa vedel z zvitimi odgovori speljati sitne vrane, da niso vedeli kaj je rekel. Glavno stvar je pa držala Toni...

Matej ni bil od onega časa skupaj z njo. Njej se je sicer zdelo čudno, a veliko se ni žalostila.

„Vseeno“ je djal Izidor. Kalin me mora voliti, ali pa ga dam na tožno klop. Dolžan mi je. Hahaha se je smejal po sili, denar dela dandanes glasove in voli. Predobro vem, da bi me marsikteri izmed mojih ne volil, ako bi mi ne bil dolžan. In take treba držati. Izidor še nisva na koncu!

Komaj je odšel Izidor je prišla Toni pismo s vsebino, kjer ji je bilo povedano, da se naj norčuje s kogar se hoče, z njega se ni treba. Pisal je Matej, da se osvete Razkril ji je, kar je oni večer videl.

„Izdajalka!“ je stalo h koncu. „Mar misliš, da bodo slovenski sinovi klečali pred tabo, kakor nemčurski? Da, ko sem bil tebi na ljubo oni ničvrednež, sem se res plazil na

dovje se je vsled hitrosti svojih ladij moglo najugodnejše razdeliti, tako da je Ruse ob-streljavalo s treh front.

3. Rusko brodovje je od 25. maja ne-prenéhoma menjavalo svoje vrste, kakor bi se učilo, v odločilnem trenutku pa se ni moglo tako postaviti, da bi izbralo vso moč svojega topništva. V začetku boja na primer je stal oddelek Felkersamov na levem boku Roždestvenskega tako, da so vse japonske kroglice, ki so preletele Roždestvenskega; zadele v Felkersamove ladje, sam pa ni mogel streljati.

4. Zmešnjavo so delale prevozne ladje, ki so prišle pod križni ogenj sovražnika in se skrivale za bojno črto.

5. Nihče ni vedel za načrte Roždestvenskega, niti podpoveljniki niti kapitani. Nebogatov je bil po zedinjenju samo enkrat 15 minut pri njem, zato je potem, ko je bil Roždestvenski ranjen, prišlo vse v nered, ker si Nebogatov ni znal pomagati.

6. Ruska strelba je neprimerno slabša od japonske. Sedem mesecev se moštvo ni vadilo v bojnem streljanju. Samo enkrat so pri Madagaskarju trikrat ustrelili iz 12-palčnih topov.

7. Moštvo je bilo strašno utrujeno. Osem-mesečna vožnja z neprestano napetostjo živcev v najtežavnih podnebnih, npravnih in fizičnih razmerah je ljudi jako potrla.

8. Japonci so imeli veliko število torpedov, ki so izpuščale take množine torpedov, da je morje kar kipel od njih. Katere niso zadele, so pa vsaj ostale na mestu, in zgodilo se je, da je potem slučajno zadela kaka ladja ob nje; tako so se potopili „Borodino“, „Admiral Nahimov“ in „Navarin“.

9. Strelba Japoncev je bila organizirana. Oni so koncentrirali vse svoje strele na eno ladjo, dokler je niso potopili, potem so se lotili druge. Tako so najprej potopili „Oslabjo“, potem so se spravili z vso silo na „Aleksandra“ in končno na „Suvarova“. Rusi so pa streljali brez reda in uspeha.

10. Japonci so se v začetku postavili v povprečni črti, tako da so mogle vse ladje streljati z vsemi topovi ene strani. Rusi so pa plnili drug za drugim, tako da so mogle streljati le prve velike ladje. Ko so se zmešale prevozne ladje, pa mnoge bojne ladje niso mogle streljati, ker so jim bili prevozi na poti.

11. Visoki valovi so zalivali ladjam luknje, ki so bile nad vodno črto. „Oslabja“ n. pr. ni imela niti ene poškodbe pod vodno črto, pa se je potopila, ker so ji valovi zalivali notranje oddelke.

12. Rusom je škodovala različnost brodovja, med katerim so bile bolj počasne ladje, ki so zadrževale celo brodovje ali so pa z-ostale in bile okrožene od sovražnih torpedov.

13. Koncem boja drugi dan je Rusom zmanjkalo streliva.

Po morski bitki.

Vedno se še poroča o kaki ruski ladiji, ki je v nesrečni bitki pri otoku Cušima ubežala pred poginom. Tako se je prošli teden usidrala pri rtu Senzak pomožna križarka „Kuban“. 28 premogovnih parnikov je odšlo iz Segona, okrog 30 pa se jih pripravljajo na odhod v domovino. Ruska bolniška ladja „Kastroma“ pa, katero so Japonci v nesrečni pomorski bitki ujeli, so zopet izpustili. Bolniška ladja „Orel“ pa mora še ostati v japonskem ujetništvu, ker je na sumu, da se je udeležila boja. Celotno stvar bo razsodilo še-le razsodišče v Sasehi.

Kakor se čuje, bodo morali admiralu Roždestvenskemu odrezati desno roko in desno nogo, admiralu Nebogatovu pa se je baje zmešalo in je poskušal že samoumor.

Rusko brodovje v Vladivostoku nikakor ne miruje. Ruska pomožna križarka „Dnjepr“ je v malaški cesti ustavila holandski parnik „Floreo“ ter mu oddala pošto in 41 Kitajcev, ki so bili na angleškem parniku „St. Kilda“. Rusi so namreč ta parnik ujeli in ker je vozil kotrebant, tudi potopili.

Trdi se z vso gotovostjo, da so Japonci v bitki v korejski cesti rabili podmorske čolne. Dasiravno Japonci to zanikajo, vendar je to razvidno iz tega, da je križarka „Oleg“ takoj o pričetku bitke, ko se še niso pojavile japonske torpedovke in je bilo japonsko brodovje še tako daleč oddaljeno, da ni moglo izstreliti torped, videla izstreljen torpedo, kateremu se je pa srečno mogla umakniti.

Šele sedaj so Japonci nekoliko izdali, koliko so imeli izgube na morju. Koliko so ladij izgubili še sedaj molče. Pač pa pravijo, da so izgubili 321 častnikov in 1782 mož mrtvih, ranjenih pa je 170 častnikov in 14.997 mož. Rusi toraj tudi niso streljali v zrak.

Kaj je z mirom?

Ruski generali na bojišču so se takoj sešli, ko so zvedeli, da hoče predsednik Združenih držav posredovati za mir. Sklenili so odposlati carju brzojavko, v kateri prosijo carja naj nikar ne sklepa miru, ker je mandžurijska ruska armada popolnoma prepričana vsled dobrih pozicij in moči, da kmalu premaga nasprotnika. Stvar se je v deževni dobi popolnoma preobrnila in generali kakor tudi armada trdno upajo na zmago. Ta brzojavka se je prebrala vsem vojakom, ki so jo z velikim navdušenjem sprejeli.

„Novoje Vremja“ naglašajo, da so Japonci bolj potrebni miru, kakor Rusija, zato tudi ne sme Rusija odnehati v nobenem oziru. O kaki

vojni odškodnini, ki bi jo naj plačala Rusija, ne more biti govora; potrebno pa je, da se v času, ko se toliko govori o miru, stori vse, da se mandžurska armada čimbolj ojači in da se že sedaj kolikor mogoče pripravi na vojevanje po zimi. „Svjet“ pa zatrjuje, da je sedaj z malimi izjemami vsa Rusija za nadaljevanje vojne; že z ozirom na mandžursko armado bi bilo skrajno nespametno, ako bi se v tem hipu hotel skleniti mir.

Petrograjski poročevalec pariškega lista „Matin“ se je razgovarjal z nekim ruskim ministrom. Minister ne veruje, da bi sedaj sklenil mir. On pravi, da ima Rusija dovolj denarja in ljudi, da lahko vojno nadaljuje. Tudi če bi bil Linevič poražen, še ni misliti na mir, ker se bo umaknil v Sibirijo. Ko bodo Japonci oblegali Vladivostok ki se lahko drži eno leto, bodo Rusi spravili na bojišče nad eden milijon ljudi.

Kako predrzni so Japonci in kako hitro bodo izpodrinili vso inozemsko trgovino iz svojih dežel, je razvidno iz tega, ker so v Port Arturu zapovedali vsem inozemskim trgovcem, da naj Port Artur zapuste. Tudi Angležev niso izvzeli. Zato pa sedaj tisti, ki so si najbolj želeli vojske med Rusi in Japonci, najbolj delajo na to, da se vojska hitro konča.

Japonski mirovni pogoji.

V dunajskih diplomatskih krogih se govori, da Japonska rade volje sklene mir in bo stavila zelo lahke mirovne pogoje, da s tem kolikor mogoče ugodi občutljivosti Rusije. V dobro poučenih krogih se zatrjuje, da bo Japonska stavila te pogoje: Priznanje japonskega protoktorata v Koreji; vrnitev Mandžurije Kitajski in mednarodna kontrola vzhodno-kitajske železnice. Kar se tiče Port Arturja, se bo sporazumljenje brez dvoma prav lahko doseglo, ker se je izkazalo, da nima ta trdnjava baš velike strateške vrednosti. Japonska ne bo zahtevala, da se porušijo vladivostoške utrdbe; takisto tudi ne bo terjala, da se ji odstopi Sabalin. Tudi glede vojne odškodnine se bo doseglo sporazumljenje, ker bo Japonska zahtevala samo povrnitev pravih vojnih stroškov. Če so ti mirovni pogoji od strani Japoncev istina, potem je lahko razvidno, kako nujno Japonci žele konec vojske. To pa ne iz dobrosrčnosti ali velikodušnosti do Rusov, ampak ker so japonske moči že izčrpane in je nadaljevanje vojske za Japonsko poraz, katerega bi ne mogli nadomestiti v desetletjih.

Med Japonsko in Rusijo teko baje pogajanja, da bi se sešla Linevič in Ojama v namen da se sklene premirje na bojišču v Mandžuriji.

kolenih pred tabo, kakor drugi. Izdajice se klanjaje izdajicam. Ali sedaj nisem več. Vedi, da so sanje tvojega očeta prazne. Volilci so trdni in nobeni omahljivi.“

„Izdajstvo“ — je vzkliknila Toni. Varali so se oče, varali... Izdajstvo...“

Pa očeta že ni bilo več doma, on je šel vesel na volišče svest si zmage. Toni je bila sama in od sten so otlo odmevale njene besede: „Izdajstvo“, da se jih je plašila.

Spomnila se je besed Stanka Vraza, koje je čula enkrat pri nekem govoru in ki so ji rezale v meso. In čudno; sedaj se jih tako živo spominja. Zdi se ji, da ji stene kriče to pesem:

„Oh prokleta bodi,
to srce u grudih,
viek proklete oči, krvi...
izdajice roda svoga —“

Izdajstvo! — Grozne besede, posebno, ako je izgovori izdajalec sam. Toni, divji sovražnici vsega, kar je slovenskega, se je zdelo grozno v tej samotni sobi. Vsaka stvar se ji je zdela groznejša. Slike na stenah, ne svete, teh ni bilo, ampak posvetne so se ji rogale in ji klicali moralne besede: „Izdajstvo, izdajalka svojega jezika in rodu z očetom vred... prokleta... Izdajalka...“ V vzduhu je pa ležalo nekaj groznega, moralnega, nekaj tajin-

stveno strašnega, da je trepetaje zbežala iz sobe...

Vest...

Ludvik Logar je prišel dobre volje na volišče z županom Kalinom. Zmenila se sta, da ne pristopita k nobeni stranki, naj si mislijo nemurji na zmago. Nalašč sta prišla tako pozno, da so se jedva pričele volitve. Narodnjaki so bili malce v skrbeh radi nju...

V volilni dvorani se je zgrabil Logar za glavo in mrmljal:

„Jezus Nazarenski, kralj judovski, koliko je tu Judežev. Bog daj, da bi se vam vneli možgani, ko bodete glasovali za Iškarjote... Bog daj, da bi vam okamenel jezik.“

Ko je slišal kakega bolj imenitnega, da je volil nasprotnike je prezirljivo godrnjal:

„Vprašajte ga, vprašajte, koliko porejnov teletine je dobil in koliko žganjice je spil.“

To je jel govoriti vedno glasneje, da ga je volilni komisar moral opozoriti naj molči.

„Bog daj, da bi ne mogel več vstati od mize“ je mrmljal nevoljno in pljunil.

Glasovi volilnih strank so bili vedno v enaki meri. Vse je bilo nestrpno. Kalin je gledal pred se, da bi ne videl namigavanja nasprotnikov.

„Ne bodete ga“, je godel Logar, ki je opazil ta namigavanja. „Pfu, vrag naj se paj-

daši s takimi osli, Kalin se ne bo. Kalin ni oni Kalin, da bi se dal spraviti na limanice.“

„Kaj praviš“, vpraša Kalin.“

„Nič. Gledam le koliko je to porejnov teletine.“

Bližnji so se jeli smejeti.

Konečno je bil poklican Kalin, da odda svoj glas. Malo je vzdrgetal. Vse oči so se vprle vanj, prsa so se polnile s sapo. Glasoval je za narodno stvar.

Za hip je nastala tihota po dvorani, kakor v grobu. Nato pa se je potresla dvorana od burnih „Živio“-klicev.

Izidor je prebledel.

„Izdajstvo... prokleti... Volili ste gospodo, kmet gospodo, haha.“

„Saj sem djal, da je to bridek smeh, haha“, je skočil Logar med nje. „Pravil sem celo, da ste bedaki. Dandanes se kalinov več ne lovimo, posebno na limanice ne, ker so preveč zviti. Na tak slab in ničvreden lim pa še posebno ne, kakor je Toni. Ti proklete ščunke, slovenozrci in druga taka golazen, kaj ste pa mislili?... Nič več ne bomo nemško zapovedovali. Hohoho.“

(Dalje sledi.)